ДИМИТРИ ИВАНОВ
ВМЕСТО ПОСЛЕСЛОВ

chitanka.info

След като войната свърши, гражданите на САЩ бяха убеждавани, че мястото на досегашния враг — нацизма — е заето от друг, по-опасен — международния комунизъм. Къде е той?

Отговорът беше: този враг е навсякъде — проникнал е във Вашингтон и Холивуд, в атомните лаборатории и в света на литературата.

Между многото обвинени като агенти на Москва бяха бившият служител във Вашингтон А. Хис и съпружеската двойка Юлиус и Етел Розенберг.

Трябваше да се намери обяснение защо такава „изостанала“ страна като СССР е успяла да ликвидира атомния монопол на САЩ. Най-удобното обяснение беше, че е имало „изтичане“ на атомни тайни.

Първият голям процес за лоялност беше през 1949 г. Единадесет активисти на Американската компартия бяха съдени заради политическите си убеждения. Те не бяха обвинени в подривна дейност (такова нещо не можеше нито да се твърди, нито да се докаже), а че са правили изказвания, които можели да се схванат като препоръка за насилствено сваляне на властта.

Изгряваше звездата на сенатора Джозеф Макарти, чието име стана символ на цял един период. Макартизмът беше наречен „лов на вещици“. Той процъфтяваше в годините на „студената война“ и по същество беше системно нарушаване на гражданските права, на правото на собствено политическо убеждение.

Макартизмът достигна своя връх, когато пред телевизионните камери през 1954 г. предаваха от заседателната зала на Сената разследването срещу армията на САЩ.

Това беше началото на провала на Макарти. Някои казаха, че Джо Макарти е загубил чувство за мярка, атакувайки институция антикомунистическа колкото него и по-силна от него.

Забавно обяснение, но то надценява субективния фактор. Старият Джо се провали не защото беше стъпил накриво: процесът на разведряването, за който системно създаваше предпоставки политиката на СССР и другите социалистически страни, превърна

макартизма в анахронизъм. Той остана като един лош спомен. Но не съвсем…

В постановлението на Пленума на ЦК на КПСС от 23 юни 1980 г. „За международното положение и външната политика на Съветския съюз“ се посочва: „Антисъветизмът и антикомунизмът са превърнати в инструмент за поддържане на военната надпревара…“

По този повод в. „Правда“ припомни, че „основните черти на макартизма като крайна форма на войнствуващия антикомунизъм явно са залегнали в основата на идеологическата платформа на вътрешната и външната политика на администрацията във Вашингтон. Макартизмът — това е обратната страна на похода на Картър под названието кампания за правата на човека.“

Обвинителят Ричард Никсън води бележки при разпита на Хис. Той се отличава със своята настойчивост, притиска жертвата до стената и е най-ревностният член на Комисията за разследване на антиамериканска дейност. Млад юрист с бъдеще — пише за него печатът.

Три десетилетия по-късно той издаде книга, в която твърди, че третата световна война е започнала, САЩ били на път да я загубят. — Никсън обвини Картър в политическо дилетантство — той не водел антикомунистическата борба професионално.

През 1948 година Хис е призован да даде показания пред комисия на Камарата на представителите, а след това в съда, по обвинение, че бил предавал на СССР секретни документи чрез „своята свръзка“ Уиткър Чеймбърс. Така съветското разузнаване може би е разгадало шифрите на Държавния департамент. Делото Хис, процесите срещу други доверени държавни служители в страната и в чужбина, чиято лоялност бе поставена под съмнение, означаваше, че цяло едно поколение е поставено на подсъдимата скамейка — пишеше журналистът Алистър Кук в своите „Писма от Америка“, излъчвани по Би Би Си.

Обвиняемият А. Хис се заклева, че ще говори истината пред Комисията за разследване на антиамериканска дейност при Камарата на представителите. Той заявява, че обвиненията на Чеймбърс срещу него са изцяло скалъпени.

Чеймбърс — оръдие на обвинението в скалъпения процес — представя документи, написани на старата машина „Удкок“ на Хис или с неговия почерк.

Свидетелят Уиткър Чеймбърс взема думата на заседание на комисията. „Аз бях в нелегалната група — казва той тихо. — В нашата група бе и А. Хис.“

Вълната от разследвания за лоялност нанася дълбока рана на националното съзнание. Гражданите на САЩ живеят в атмосфера на подозрение.

От мнозина се иска да докажат своята лоялност. Между тях са и четиримата: Ани Ли Мое е чиновничка в Пентагона — през 1954 г. я заклеймяват пред комисията на Макарти; година след това армията я връща на работа. Оуън Латимър — второстепенен далекоизточен съветник, е наречен от Джо Макарти „шеф диригент на съветския шпионаж в САЩ“. Следствието се прекратява поради липса на доказателства. Сценаристът Далтън Тръмбо отива в затвора през 1950 г. като един от „холивудската десетка“ — тези, които отказаха да отговарят на въпросите на конгресмените. През 1953 г. методисткият епископ Г. Бромли Окснам в продължение на десет часа доказва безпочвеността на обвиненията, които накрая трябва да бъдат оттеглени.

Детройт — 1952 година. Хора с най-различни убеждения протестират срещу разследванията. Наричат ги нарушения на правата на човека. „Защо не изразходвате парите ни, за да разследвате линчуванията във Флорида?“ — гласи един от лозунгите.

The GLORIOUS HISTORY
Texas Poll Taxer
Miss Poll-taxer
Embezzler
Democrat
WHY DON'
YOU SPEND
OUR MONEY
INVESTIGAT
LYNCHINGS
IN FLORIDA

Един услужлив свидетел — филмовият актьор Робърт Тейлър, излиза от заседание на комисията през 1947 г. Заедно с Гари Купър и други Тейлър заявява, че „комунистите са успели да заемат ключови позиции в Холивуд“.

ПРОВАЛЪТ НА МАКАРТИ

„Къде сбърках?“

В началото на 1954 г. сенаторът Джо Макарти е страшилището на Вашингтон. Безогледните му нападки са му спечелили могъщи неприятели. Но те се боят от него, а той не се бои от никого.

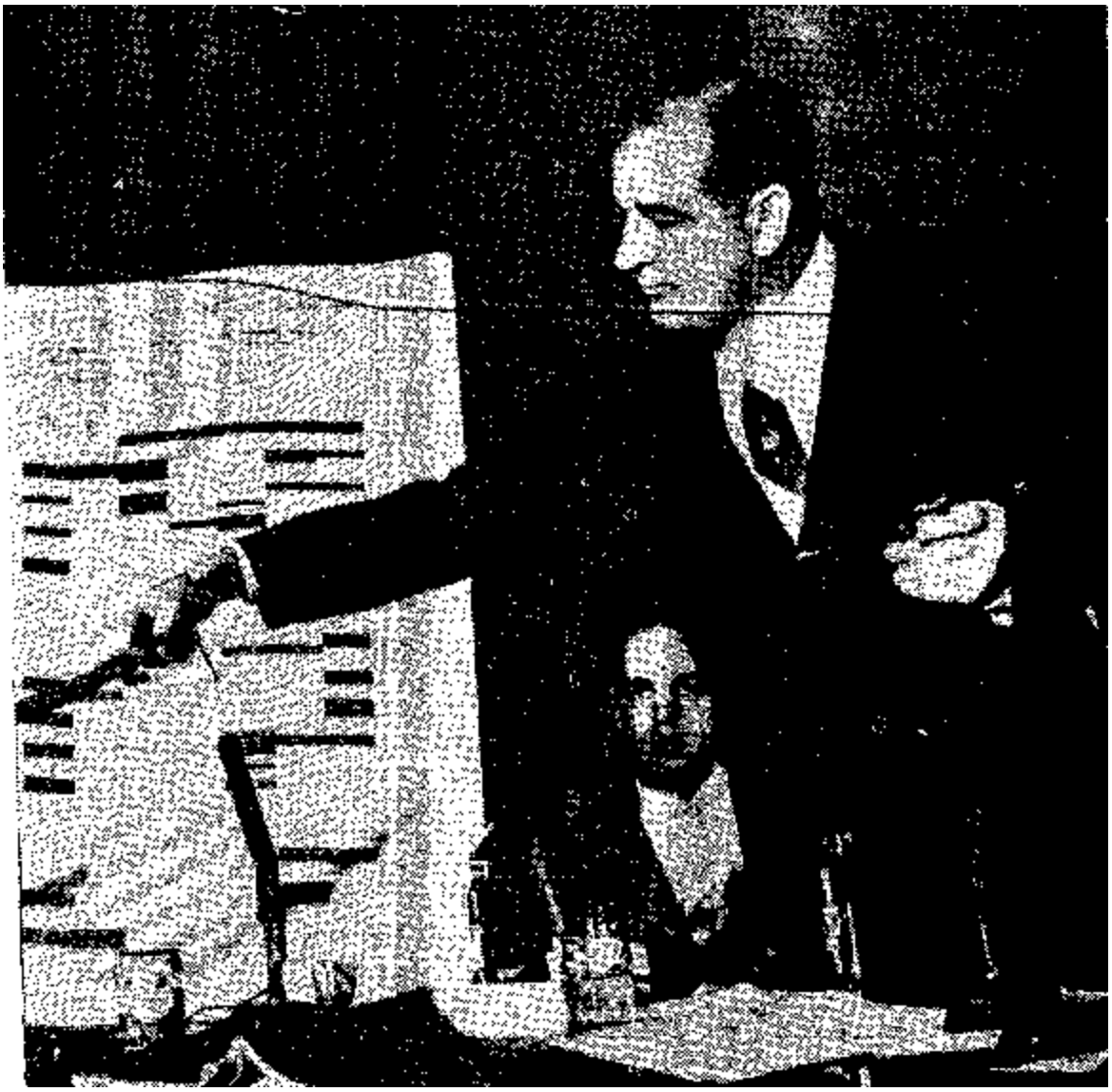

След като е атакувал Държавния департамент, Макарти напада армията през пролетта на 1954 година. В продължение на 36 дни американците са приковани пред своите телевизори, за да следят двубоя между Макарти и армията на САЩ. Този път старият Джо се е надценил.

„Къде сбърках?“ — пита после Джоузеф Макарти. Той вече няма да се съвземе след неуспеха. Колегите му в Сената гласуват против него, за да го „порицаят“. Което е още по-лошо — вестниците не правят повече заглавия с името му. Приятелите му виждат как той линее. Когато умира през 1957 година, Дийн Ачесън казва хладно на латински: „за мъртвите — нищо“.

Така Макарти не разбира в какво е сбъркал. Отговорът е: във всичко.

Въпреки че носи името на стария Джо, макартизмът не е дело на една личност, а продукт на политика с определена класова същност, формулирана в момент на конкретни социално-политически дадености.

Джоузеф Макарти обвинява: той сочи схемите, по които се надява да уличи армията на САЩ. Могъщият му противник не мисли, че Джо трябва да го учи на антикомунизъм.

КОЙ ВИКА ПРИЗРАЦИ?

Защо 30 години по-късно в САЩ отново се заговори за мрачните години на политически гонения, известни като „годините на макартизма“? Една от причините отново да се заговори за духа на Макарти е, че макартизмът бе една от крайните форми на антикомунизма. Същият антикомунизъм, който често виждаме на международното поприще. Но той има и вътрешни изяви.

В Лонг Айлънд — щат Ню Йорк — председателят на областния съд одобри решението на съвета в едно от местните училища да се конфискуват от училищната библиотека редица художествени произведения и други книги, считани за неудобни. В списъка на забранените за учениците книги е романът на Селинджър „Спасителят в ръжта“, произведения на Курт Вонегът, сборници с разкази на американски черни писатели и други творби на художествената проза.

От страна на асоциацията на американските библиотеки Уилям Норт заяви, че решението на съда е достойно за годините на Макарти — годините на гонения на идеи. Това, което стана в училището в Лонг Айлънд, не е единичен случай. Във федералните и щатските съдилища бяха възбудени 30 процеса за забрана на определени, книги и за изтеглянето им от училищните библиотеки. В преследваните книги се говори за социалното и расовото неравенство, неподправено се описва реалното ежедневие.

Димитри Иванов

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.